

Близького Сходу та Африки. Експерти Reuters зазначають, що попит на євро зростає, коли інвестори шукають альтернативу долару у періоди політичної невизначеності у США.

Отже, глобальне суперництво долара та євро є не боротьбою за витіснення, а балансом впливу. Для ЄС головним завданням є посилення довіри до фінансової системи, інтеграція капітальних ринків і розвиток цифрового євро, тоді як США прагнуть зберегти домінування через інновації, військово-політичну міць і стабільність долара як основи світових фінансів.

Перелік використаних джерел:

1. International Monetary Fund. Currency Composition of Official Foreign Exchange Reserves (COFER), 2024. <https://data.imf.org/en/datasets/IMF.STA:COFER>
2. European Central Bank. The international role of the euro – June 2024 report. <https://www.ecb.europa.eu/press/other-publications/ire/html/index.en.html>
3. World Bank. Global Economic Prospects 2024. <https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects>
4. Reuters. Dollar edges lower as investors eye Fed policy, euro gains ground. (October 2024) <https://www.reuters.com/markets/>

УДК 336.77

Перепелиця Андрій

студент групи ПФМ-61

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Науковий керівник: Крупка Андрій

кандидат економічних наук, доцент

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ШЛЯХИ МІНІМІЗАЦІЇ РИЗИКІВ В БАНКІВСЬКОМУ СПОЖИВЧОМУ КРЕДИТУВАННІ

У сучасних умовах високої макроекономічної волатильності, посилення інфляційних та процентних коливань, а також нестабільності доходів домогосподарств система споживчого кредитування зазнає зростаючого впливу різнопланових ризиків. Для банківських установ це зумовлює підвищені вимоги до вдосконалення інструментів управління кредитними ризиками, оптимізації процедур оцінювання платоспроможності позичальників та впровадження превентивних механізмів контролю. Розширення спектра цифрових фінансових сервісів, які актуалізують проблеми кіберризиків та інформаційної асиметрії, додатково ускладнює формування ефективного середовища споживчого кредитування. За таких умов визначення й обґрунтування шляхів мінімізації ризиків постає необхідною передумовою забезпечення фінансової стійкості банків, захисту інтересів споживачів та підвищення довіри до кредитно-фінансової системи.

У сучасній економічній літературі переважають два підходи до визначення поняття «кредитний ризик». Відповідно до першого підходу науковці розглядають кредитний ризик як ризик несплати у визначений строк основного боргу і процентів за позичками, що належать кредитору [1, с. 452-453]. В рамках другого підходу, кредитний ризик розглядають як ризик зменшення вартості частини активів, представленої сумою виданих кредитів, або ймовірність зниження прибутковості від цієї частини активів значно нижче очікуваного рівня [2, с. 364-365]. Така розбіжність у визначеннях пояснюється структурою кредитного ризику: необхідним є врахування кредитного ризику як на рівні окремої позики, так і на рівні сукупності цих позик – кредитного портфелю.

В сучасних умовах ризику споживчого кредитування в Україні виникають через ряд ключових чинників впливу, зокрема:

1. Макроекономічна нестабільність та зниження реальних доходів домогосподарств. Високий рівень інфляції, девальваційні коливання та нерівномірність динаміки реальних доходів населення формують підвищену непередбачуваність платіжної дисципліни позичальників. За умов нестабільності сукупні витрати домогосподарств зростають швидше, ніж доходи, що збільшує ймовірність прострочення та дефолтів за кредитами, що безпосередньо підвищує кредитний ризик та скорочує ліквідність банківських установ.

2. Висока інформаційна асиметрія та недосконалість процедур оцінювання кредитоспроможності. Обмеженість доступу до надійних даних ускладнює коректну оцінку фінансової стійкості клієнтів, призводячи до зростання ймовірності надання кредитів із надмірним рівнем ризику та підвищує частку проблемної заборгованості.

3. Зростання кіберризиків та шахрайських операцій у цифровому середовищі. Розширення онлайн-каналів кредитування та підвищена популярність спрощених процедур видачі кредитів сприяють збільшенню випадків фішингу, крадіжки персональних даних, оформлення кредитів на підставні особи, при цьому створює ризики фінансових втрат для банків і погіршує загальний рівень довіри до системи споживчого кредитування.

4. Погіршення якості заставного забезпечення або його відсутність. Споживчі кредити здебільшого є незабезпеченими, що об'єктивно збільшує ризик неповернення. За умов війни та економічної нестабільності вартість потенційних активів, які можуть бути предметом застави (автомобілі, техніка, нерухомість), має тенденцію до волатильності, що знижує їхню ліквідність і ускладнює процеси стягнення.

5. Регуляторні та правові ризики внаслідок частих змін законодавства. Часті зміни у сфері банківського регулювання, захисту прав споживачів, процедур реструктуризації боргів чи вимог до розкриття інформації створюють для банків необхідність оперативної адаптації. Недостатня узгодженість норм або їхня неоднозначність підвищують юридичну невизначеність, що впливає на якість ризик-менеджменту та підвищувати операційні втрати.

Ураховуючи комплексність окреслених ризиків та їхню тенденцію до посилення, особливої актуальності набуває застосування превентивних інструментів, здатних забезпечити своєчасне виявлення загроз і мінімізувати їхній вплив на якість кредитного портфеля. Проведений аналіз дозволяє виокремити основні інструменти, які мають використовуватися на практиці:

1. Організаційні інструменти, які являють собою формування ефективної організаційної структури та ретельний добір персоналу для забезпечення чіткого кредитного процесу в банку з дотриманням всіх внутрішніх нормативних актів, що регулюють відносини позичальника і кредитора.

2. Інформаційні інструменти полягають у надані банками споживачам всієї необхідної інформації про умови кредиту (суму, строк, можливу мету використання, тип процентної ставки) та його сукупну вартість, а також консультації клієнта стосовно переваг та недоліків обраної схеми кредитування.

3. Аналіз кредитоспроможності позичальника є чи не одним із найбільш ефективних інструментів протидії виникненню кредитного ризику.

4. Лімітування одного позичальника дозволяє планомірно регулювати і відслідковувати якість кредитного портфеля банку, його динаміку і структуру, обмежувати обсяг операцій з одним позичальником. У результаті цього реалізація будь-якої одиначної кредитної угоди підпорядковується загальним правилам і вимогам, продиктованим лімітуванням ризикових позицій [3, с.227-228].

Узагальнюючи результати проведеного аналізу, слід констатувати, що формування ризиків у сфері споживчого кредитування зумовлене комплексом макроекономічних, інформаційних, технологічних та правових чинників, які суттєво впливають на якість кредитного портфеля банківських установ. Ефективне управління ризиками потребує системного застосування організаційних, інформаційних, аналітичних і правових інструментів превентивної дії, зорієнтованих на мінімізацію ймовірності неповернення та посилення фінансової стійкості кредитора. За таких умов підвищення прозорості кредитних

операцій, удосконалення процедур оцінювання кредитоспроможності та розвиток механізмів гарантування виступають ключовими передумовами стабільного функціонування ринку споживчого кредитування в Україні.

Перелік використаних джерел:

1. Банківський менеджмент: Підручник / За ред. О.А. Кириченка, В.І. Міщенко. К: Знання, 2005. 831 с.
2. Міщенко В.І., Слав'янська Н.Г., Коренєва О.Г. Банківські операції: Підручник. 2-е вид., переробл. і доп. К. : Знання, 2007. 796 с.
3. Шаповал О. А. Інструменти мінімізації ризику банківського споживчого кредитування. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Проблеми інтеграції України у світовий фінансовий простір*. 2014. Вип. 1 (105). С. 225-230.